

Luoston hiihtokeskus perustettiin 1965

LUOSTO RAKENNETTIIN LUONTOYSTÄVÄLLISEKSI PAIKAKSI

Vuonna 1965 Sodankylän kunnanvaltuustossa syntyi äänestysmenettelyn jälkeen päätös, jonka turvin ryhdyttiin rakentamaan matkailukeskittymää Luostolle. Merkittävä yhteistyökumppani oli vuonna 1993 lakkautettu Sodankylän hoitoalue.

Alkuvaiheessa rakentamisessa mukana olleena ja vuosia Luostolla työskennellessäni, syntyi keskustelua siitä, kannattaako kyseiseen rakentamiseen käyttää kunnan rahaa, jota pidettiin silloin monien mielestä eliitti harrastuksena, silloin kuitenkin ryhdyttiin rohkeasti investoimaan, rakentamista perusteltiin mm. että se lisää nuorten liikunnanmahdollisuuksia merkittävästi.

Aloitteen hissien rakentamisesta on tietojeni mukaan tehnyt silloinen kunnanvaltuutettu ja Torvisen kylän vahva vaikuttaja **Matti Mäkihalvari**. Torvisen Maamiesseuralla oli mökki Luostolla ja Mäkihalvari ajoi aktiivisesti hiihtokeskuksen rakentamista Luostolle. Hankkeeseen tarvittiin mukaan Sodankylän hoitoalueen aluemetsänhoitaja Aimo Lifländer jonka myötävaikutuksella päästiin aloittamaan hiihtokeskuksen rakentaminen. Lifländer oli myös kunnanvaltuustonjäsen vuosina 1964 -1969.

Vuonna 1965 Kunnanvaltuusto kokoontui Ravintola Revontuleen päättämään Luoston laskettelukeskuksen rakentamista. Silloin ensimmäisenä naisena kautta aikain kunnanvaltuustoon valittu kunnallisneuvos Kaarina Kumpula kertoi minulla kokouksen kulusta. Päätös ei ollut helppo, kovien keskustelujen jälkeen päätös oli myönteinen Luoston hiihtokeskuksen rakentamiselle. Alueelle ryhdyttiin rakentamaan soratietä Alakitisentien päästä Kantapäävaaran liepeiltä kohti Luostoa.

Raivausta ja rakentamista

Samoihin aikoihin huomasin lehdessä ilmoituksen, että tulevalle hissille haettiin töihin henkilökuntaa. Sodankylän silloinen urheiluohjaaja Olavi Ehrukainen haastatteli minua 17-vuotiaasta miehenalkua. Onnekseni tulin valituksi ja vieläpä hissinhoitajaksi vaikka hissien rakentamista ei oltu vielä aloitettuaan. Mutta elämäni ensimmäinen oikea vakituinen työpaikka oli tosiasia. Työni aloitin syksyllä 1965. Matka Luostolle oli vaivalloista työn alla olevaa huonoa ja kapeaa soratietä. Kun saavuin tunturinjuurelle, koko alueella ei ollut ainuttakaan rakennusta.

Rinteitä ja hissilinjoja ryhdyttiin raivaamaan puista ja kivistä. Jyrkässä kohdassa olevaan kuruun vieritettiin kiviä sekä ajettiin maata päälle. Osa kivistä kasattiin rinteiden viereen. Työtä valvoi hoitoalueen edustaja **Olavi Haapaporras**.

Työpaikalle saatiin pari vanhaa lautarakenteista asuntovaunua, joissa majoituttiin. Vaunut parkkeerattiin nykyisen keloravintolalle vievän tien läheisyyteen. Vaunuun mahtui kahdeksan

miestä. Toisessa vaunussa oli ruokala, jossa käytiin syömässä. Ruokalavaunua hoiti **Eeva Lehto** ja hänen apulaisinaan häärivät **Seija Oikarainen**, **Väinö Ruha** ja Eevan aviosiippa **Vertti Lehto**.

Kesällä 1965 saapui tunturiin itse Hissi. Hissi oli Itävaltalainen merkiltään Doppelmayr. Hissitolpille valettiin betonista paikat valmiiksi. Syksy oli jo pitkällä ja Joulukin painoi päälle. Luntakin satoi ja sitä tuli paljon kun raahasimme **Savon Sampan** kanssa tolppia tunturiin. Se oli hidasta hommaa, mutta Sampalla hermo piti hyvin. Hiljalleen kinoksessa nytkyteltiin eteenpäin ja lopulta kaikki hissin tolpat saatiin tunturiin. Tunturin rakenteet vietiin jyrkimmät kohdat kiertotietä kaarrellen. Tolpat nostettiin pystyn miesvoimin. Hissin rakentamista johti itävaltalainen Doppelmayarin asentaja **Kurt Vogelmann**. Kurtin kanssa kiinnitimme tolppiin rullapatteristoja, jotka kuljettivat hissivaijeria. **Seppo Kumpula** hitsasi tolpat kiinni ja sen jälkeen tulivat valumiehet joiden tehtävänä oli valaa betonilla tolpat jykevästi paikoilleen.

Keväällä 1966 hissillä päästiin tekemään ensimmäiset nousut sekä laskemaan ensimmäiset laskut. Avausnousun 16. 02. 1966 teki Sodankylän ensimmäinen kunnanjohtaja **Toimi Tuominen**, perässään vallesmanni **Kari Rantanen** ja minun työhaastattelijani, kunnan urheiluohjaaja, **Olavi Ehrukainen**. Alueella ainoat rakennukset olivat Kaikoselän savottakämppä ja Torvisen maja. Torvisen majalla kulki väkeä jonkin verran jo silloin. Ensimmäinen hoidettu latu Luostolla olikin Hissiasemalta Torvisen majalle. Minun tehtävänäni oli pitää latua auki metsäsuksilla umpihankea hiihtämällä. Hissipääällikkönä toimiva **Vaaranien Jalamari** totesikin ” lähes sie Ahti tekemhän latua Torvisen majalle, kun turisteja on kuulemma tulossa hiihtämhän”. Jalamari huikkas vielä perhän, että elä eksy vain sinne methän. Latua ei merkitty millään lailla, mutta opin muistamaan missä latu kulki.

Kun rinne saatiin lopulta aukaistua, Lapin Veikkojen hiihtojaosto kävi talkoilemassa Luostolla. Hiihtäjät tamppasivat rivissä suksilla rinnettä alhaalta ylös, jotta rinne saataisiin laskukuntoon. Joskus kävi Jääkäriprikaatistakin miehiä auttamassa rinteän tamppaamisessa, silloin ei vielä rinnekoneita ollut.

Ensimmäiset moottorikelkat ilmestyivät joskus 1965. Poromies **Aimo Maijala** kävi myöskin kelkallaan ajamassa rinteitä mutta eihän sillä kapealla kelkan telalla kovin suurta alaa keralla saatu tamppattua. Ensimmäiset rinnekoneet eli tampparit tai lumikissat miksi niitä milloinkin kutsuttiin, tulivat Luostolle joskus 1970- luvulla.

Luostolla oli Suomen pisin ja nopein hissi. Muistan, että vetolaitteiden kanssa oli useasti ongelmia, saattoi tulla katapulttilähtöjä. Yön kylmyys hyydytti vetolaitteita joten aamuisin jouduttiin niiden toimivuus tarkastamaan. Kyllä siinä jotkut selkää valittelivat, kun hissi nykäisi laskettelijan mukaansa, mutta onneksi pahimmilta loukkaantumisilta vältyttiin. Kun nesteellä toimivat vetolaitteet viimein tulivat, ne toimivat hienosti ja ottivat laskettelijan pehmeämmin kyytiinsä.

Hissin ala-asemalla ensimmäinen rakennus toimi suksivälinevuokraamona. Ensimmäiset sukset olivat Elan ja Rossignol, Tyrolia siteillä varustettuja. Myöhemmin vuokraamon yhteyteen rakennettiin lisäosa kahvilatoimintoja varten. Kahvilanhoitajana oli **Sylvi Dianoff** ja hänellä apulaisenaan **Raili Forsman**. Hissinhoitajana lisäkseni toimivat **Jalmari Vaaranieniemi** ja **Sulo Siirtola**. Siitä, miksi rinne rakennettiin juuri nykyisele sijoilleen, arvelen syyksi sitä, että kyseiseen kohtaan

rinne oli kohtuullisen helppo rakentaa, paikka ei ollut kovin louhikkoinen. Myöhemmin Ukko-Luoston puolelle on rakennettu lisää rinteitä ja uusi hissikin. Uuden hissien rakentaminen toteutettiin nykymenetelmien mukaan helikopteri voimin. Louhikkoiseen maastoon rakennetussa jyrkemmässä rinteessä pidettiin myöhemmin SM-tason syöksylaskukisojakin.

Armeijan jälkeen en enää palannut Luostolle, vaan matkasin Sveanmaman maalle töihin jossa vierähtikin koko 70-luku. Kun palasin takaisin 1980 kotimaahan niin jatkoin Luostolla vielä neljä vuotta rinnepäällikön tehtävissä. Ihmiset tulivat Luostolle nauttimaan laskettelusta. Luostolla oli hyvä tunnelma laskettelijoiden ja hissihenkilökunnan välillä. Me palvelimme hiihtäjiä ja lasketteliijoita niin hyvin kuin pystyimme ja meitä auttoivat hiihtokoulun tytöt ja pojat parhaansa mukaan.

Luosto oli myös suosittu kuntalaisten keskuudessa. Alussa Luoston rakentamishanketta vastustettiin aika paljon. Paljon oli parranpärinää siitä, että ei kunnan rahoja kannata tuhлата tunturiin, että pitäisi joku muu olla yrittämässä ja rakentamassa. Mutta hiljalleen kuntalaisten suoltama arvostelu loppui, kun rinne saatiin auki ja toiminta käyntiin. Arvostelu kaikkosi, kun huomattiin laskettelu-olevan liikuntaa siinä missä muutkin lajit ja kaikenlisäksi hauskaa puuhaa.

Pian hiihtohissien yhteyteen perustettiin hiihtokoulu, **Taivhan Linnut**. Ensimmäisinä opettajina olivat muistini mukaan ainakin **Urpo Rauhala, Timo Tuomivaara, Seppo Ilola ja Hannu Mitikka**. Yhä enenevässä määrin laskettelijat löysivät tiensä Luostolle. Luostola kävi paljon rovaniemeläisiä. Rinteet pyrittiin saamaan aina auki jouluun mennessä ja kelejä riitti useimmiten Äitien päivään saakka. Tykkilumi oli vielä kaukainen asia, tuulisille paljakkia alueille jouduttiin keräämään lunta lumiaitojen avulla.

Kuntalaiset saivat aina laskettelu – ja perhelippunsa hyvin edullisesti, sen sijaan matkailijat joutuivat maksamaan reilusti enemmän. Ajatuksena oli tietysti, että kun kerran kunta hissien rakensi ja rahoitti, niin siitä pisti olla kuntalaisille myös hyötyä edullisten lippujen avulla. Alussa hissi pyöri kunnan rahoilla ja koko alue olivat kunnan hallinnoima. Pääasiallinen tulo kunnan kassaan olivat lippu- ja kahvilatuotot.

Kunta myi rinnetoiminnot

Luoston rakennusvaihe lähti kitsaasti liikkeelle. Ensimmäinen rakennus nousi hoitoalueen maille, Ahvenlammin rantaan. Toinen lähes yhtä aikaa noussut rakennus oli keloravintola. Maakuntaneuvos **Lasse Näsi** aloitti Sodankylään kunnanjohtajaksi 1968. Tuore kunnanjohtaja Näsi neuvotteli keloravintolan rakentamisesta Luostolle Kantaravintolat Oy:n kanssa. Ravintola nousi hiihtokeskukseen vuonna 1969.

Mäen päälle noussutta ravintolaa, josta aukesi kaunis näköala tunturiin, kutsuttiin lempinimellä öljymäki. Päivisin vauhtia oli mäessä ja ladulla – illalla ja yöllä ravintolassa.

Kunnan toimesta rakennettu keloravintola myytiin vuokralaisena toimineelle Kantaravintolat Oy:lle vuonna 1974. Samassa yhteydessä rinnepuoli siirtyi kunnan kontolta uudelle omistajalle. Kaupan yhteydessä kunta teki Kantaravintoloiden kanssa niin sanotun ”monopolipykälän”, jossa estettiin kilpailevan hotellin rakentaminen alueelle ilman Kantaravintoloiden lupaa. Sopimus oli

voimassa vuoteen 1984. Silloin alkuaikoina oli kova tarve Luoston kehittämiseksi ja ravintolan saamiseksi alueelle ylipäättänsä. Luulen, että siinä jouduttiin hieman väkipakolla tekemään kunnan kanssa kyseinen sopimus. Ymmärrän toisaalta sen sopimuksen ja tämän vaatimuksen kilpailevan toiminnan rajoittamiseksi. Rakentaminen ja alueen kehittäminen saatiin käyntiin.

Luostolle rakennettiin myöhemmin muun muassa anniskeluravintola Luoston Hovi. Monopolipykälä menetti aikanaan merkityksensä, niin kunta päätti edelleen olla aktiivinen uuden ravintolan rakentamisessa. Luoston kehitys polki pitkään paikallaan, kun muut hiihtokeskukset Ylläs, Levi, Ruka ja Saariselkä kehittyivät hurjaa vauhtia. Kunnanjohtaja **Martti Puran, Sauli Sauli Väliatalon ja Ahti Korvasen** kanssa, jotka toimivat myös pitkään kiinteistöyhtiön hallituksessa, heidän aktiivisen toiminnan myötä saatiin Luostolle rakennettua kylpylähotelli. – Monta reissua käytiin Helsingin herrojen luona kerjäämässä rahaa hotellin rakentamiseen. Hotellin myötä mökkirakentaminen ja muukin alueen kehittäminen sai uudet siivet alleen. Luoston katukuvassa kävelee yhä useammin ulkomaalainen matkailija kotimaisen sijaan.

Luoston alkuperäisessä kaavassa oli tiukat määräykset. Mistään muusta materiaalista ei saanut rakentaa kuin kelosta. Tämä määräys oli voimassa pitkään. Toinen omaleimainen seikka alueella oli väljä kaava sekä eritoten, vanhempien mökkien osalta, loivat kattorakenteet. Kelohonkaiset mökit tuli sijoittaa maastoon niin hyvin, että ne eivät häirinneet toisiaan. Suomessa kelot alkoivat loppua ja lopussa honkia tuotiin jo Venäjältäkin. Ajatuksena Luostolla on ollut, että Luostosta tehdään hyvin luonto – ja perheystävällinen paikka. Luoston alueella on paljon käyttäjiä, jotka kiittelevät sitä, että aikoinaan kaavassa määriteltiin alue sellaiseksi kuin se nyt on. Valittu linja on mielestäni oikea ja perspektiivin tulee olla pitemmällä aikajaksolla. Luoston imago kasvaa luonnonläheisenä paikkana. Se on arvossaan tulevaisuudessa kotimaisten ja kansainvälisten matkailijoiden piirissä.

Ahti Korvanen